

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

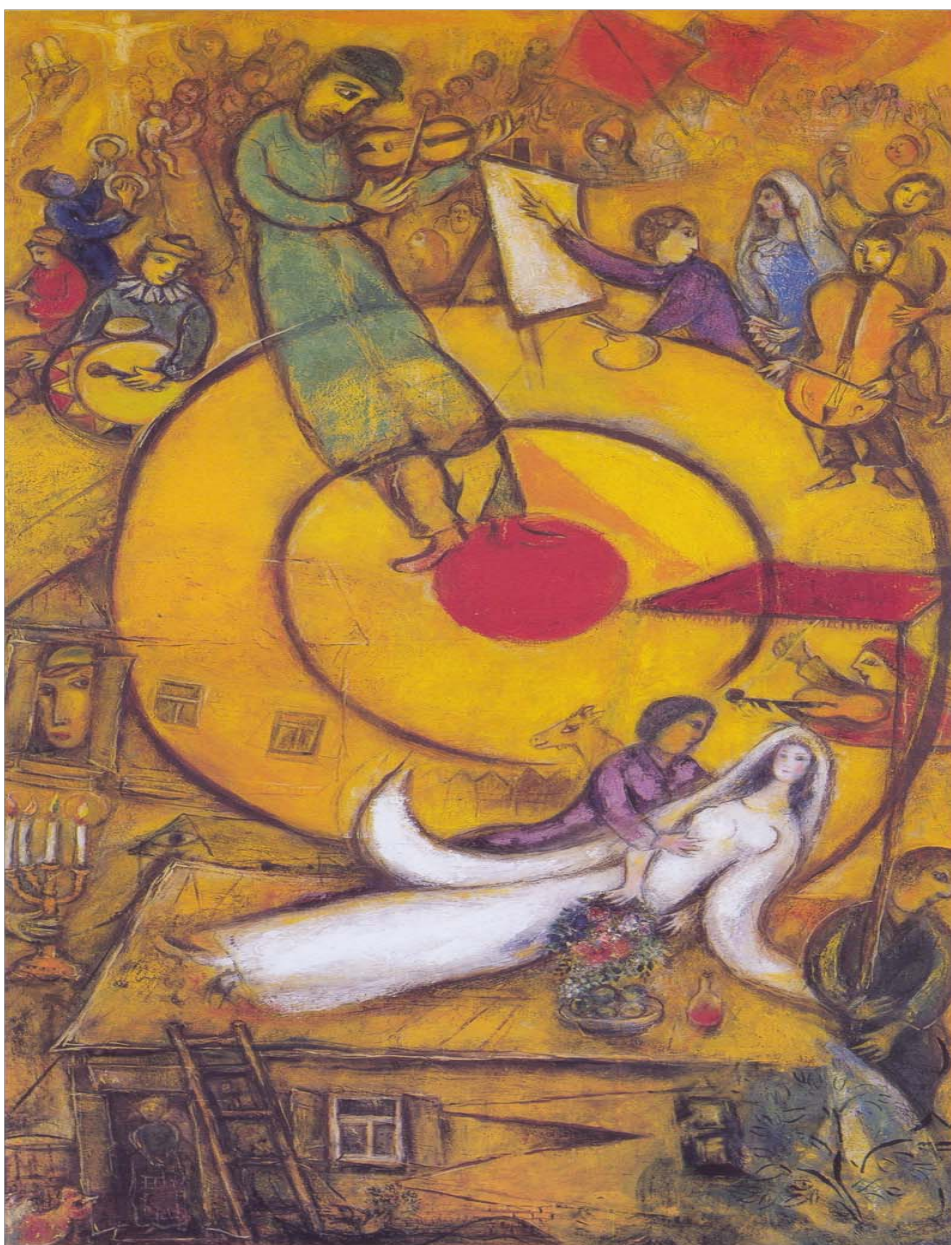
ΣΧΟΛΗ Ν.Ο.Π.Ε ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΔΙΔΑΣΚΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΝΔΡΕΑΣ Γ.ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΕΜΑ:

«ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΩΣ ΓΕΝΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΙΚΗ ΡΗΤΡΑ»

Επιμέλεια: Βαγγέλη Ζωή

ΑΜ:1340200300035

Θεμ.Σοφούλη 73

Ν.Σμύρνη

Τηλ.:210 9314214

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2007

Περιεχόμενα

Σελίδα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
----------------------	----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'.....	5
-------------------------	----------

Προσωπικότητα και ανάπτυξη της προσωπικότητας (άρθρο 5 παρ.1 Σ).....	5
---	----------

1.Η έννοια της προσωπικότητας - παράγοντες διαμόρφωσης.....	5
2.Ανάπτυξη της προσωπικότητας – τομείς.....	5
3.Φορείς του δικαιώματος.....	7
4.Οι διαστάσεις του δικαιώματος - αποδέκτες του.....	7
5.Προστασία της προσωπικότητας στα εθνικά και διεθνή κείμενα.....	8
6.Νομολογιακά δεδομένα	9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'.....	11
-------------------------	-----------

Οι τρεις γενικές ρήτρες	11
--------------------------------------	-----------

1.Διακρίσεις.....	11
α.Η ρήτρα της χρηστότητας.....	11
β.Η ρήτρα της κοινωνικότητας.....	11
γ.Η ρήτρα της νομιμότητας	11
2. Οριοθετήσεις ή περιορισμοί;.....	12
Εισαγωγικά.....	12
α.Περιορισμός Δικαιώματος	12
β.Οριοθέτηση Δικαιώματος	12
γ.Συμπέρασμα - Κρίση υπέρ της οριοθέτησης.....	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' 14

Η σχετικοποίηση του δ/τος της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας- η ρήτρα της κοινωνικότητας 14

- 1.Γαλλική διακήρυξη των δ/των του ανθρώπου και του πολίτη και η ρήτρα κοινωνικότητας..... 14
- 2.Αστικός φιλελευθερισμός και αναγκαιότητα θέσης φραγμών 14
- 3.Μονιστική έννομη τάξη..... 14
- 4.Τα δικαιώματα των άλλων..... 15
- 5.Τα δικαιώματα των άλλων και οικονομική ελευθερία..... 15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ' 16

Η φαινομενική σύγκρουση των δικαιωμάτων υπό νομική έννοια..... 16

- 1.Αρχή της τυπικής ισοδυναμίας των διατάξεων – αρμονία έννομης τάξης 16
- 2.Προυποθέσεις σύγκρουσης 16
- 3.Συμπέρασμα:η σύγκρουση είναι πραγματική και συνιστά προσβολή δικαιώματος του άλλου..... 16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε' 18

Μέθοδοι επίλυσης πραγματικής σύγκρουσης..... 18

- 1.Απόρριψη της στάθμισης ως μεθόδου..... 18
2. Εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας..... 18
- 3.Εφαρμογή της πρακτικής εναρμόνισης..... 19
- 4.Θεσμική εφαρμογή..... 19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'20

Νομολογιακά δεδομένα πραγματικής σύγκρουσης δικαιωμάτων- παροχή προστασίας με βάση το άρθρο 5 παρ.1 Σ.....20

Προστασία της προσωπικότητας και ελευθερία του τύπου.....20

Δικαίωμα στο περιβάλλον και ελευθερία οικονομικής ανάπτυξης.....24

Δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και ελευθερία του τύπου.....32

Οικονομική ελευθερία και δημόσιο συμφέρον.....36

Η θρησκευτική πίστη και η ελευθερία της τέχνης.....37

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....39

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....40

1. Ελληνική.....40
2. Αγγλική.....40
3. Γαλλική.....41

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....42

1. Ελληνική.....42
2. Ηλεκτρονική.....43

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Οι άνθρωποι διαπνέονται κυρίως από μία ιδιοτελή επιθυμία για εξουσία και αυτοσυντήρηση. Σε φυσική κατάσταση, όπου δεν υπάρχει κοινή κυρίαρχη εξουσία να τους αποτρέψει, αυτό έχει φοβερές συνέπειες. Ο ένας επιδιώκει να επιβληθεί στον άλλο, να τον υποτάξει στη βούλησή του και να ιδιοποιηθεί τα αγαθά του. Έτσι επικρατεί καθολικός φόβος, που τον εντείνει η υποτυπώδης ισότητα των ανθρώπων ως προς το ότι είναι ένα θανάσιμα ευάλωτοι ο ένας στον άλλο, η ανταγωνιστική τους έφεση για δόξα σε βάρος των άλλων και το ακόρεστο της επιθυμίας τους που τους διακρίνει από τα ζώα.

Στη φυσική κατάσταση, έχουν όλοι το φυσικό δικαίωμα να αποκτήσουν και να διατηρήσουν ό,τι τους επιτρέπουν οι δυνατότητές τους. Αλλά αφού η φυσική κατάσταση είναι κατάσταση πολέμου, πιθανώς να είναι πολύ λίγα εκείνα που μπορεί να διατηρήσει κάποιος. Έτσι γεννάται ο πρώτος νόμος της φύσης, προφανής στη λογική όλων: η συγκρότηση του κοινωνικού τρόπου διαβίωσης, ο οποίος αποτελεί και τον θεμελιωδέστερο νόμο της ανθρώπινης κοινωνίας για το αίτημα της ειρήνης»¹.

¹ Χόμπς, Λεβιάθαν

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Προσωπικότητα και ανάπτυξη της προσωπικότητας (άρθρο 5 παρ.1 Σ)

1.Η έννοια της προσωπικότητας - παράγοντες διαμόρφωσης

Προσωπικότητα είναι ο ειδικός συνδυασμός των γενικών υλικών, πνευματικών και κοινωνικών γνωρισμάτων του ανθρώπινου γένους σε συγκεκριμένο άτομο. Η ανθρώπινη αξία προσδίδει ουσιαστικό περιεχόμενο στην προσωπικότητα την οποία ταυτόχρονα οριοθετεί. Ωστόσο, το αποτέλεσμα της ανθρώπινης πνευματικής και υλικής δραστηριοποίησης δεν υπάγεται στην προσωπικότητα. Οι πολιτικές και θρησκευτικές αντιλήψεις δεν αποτελούν τμήμα της προσωπικότητάς του.

Παράγοντες διαμόρφωσης της προσωπικότητας:
 οι έμφυτες ιδιότητες που φέρει κληρονομικά κάθε άτομο,
 το φυσικό περιβάλλον και οι ιδιαίτερες συνθήκες του (κλίμα, μορφολογία του εδάφους κτλ.)
 το κοινωνικό πλαίσιο (σχολείο, οικογένεια, εργασία, διαπροσωπικές σχέσεις κτλ) μέσα στο οποίο ζει ο άνθρωπος.

2. Ανάπτυξη της προσωπικότητας

Κατά το άρθρο 5 παρ.1, « ο καθένας έχει δικαίωμα ν' αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφ' όσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη».

Η διάταξη αυτή έχει επικουρικό χαρακτήρα και εφαρμογή, σύμφωνα με μια άποψη, αυτό συνεπάγεται ότι εφαρμόζεται δηλαδή μόνο όπου το σύνταγμα δεν περιέχει ειδικές διατάξεις, συνεπώς η επίκλησή της μαζί με ειδικά προβλεπόμενες διατάξεις είναι ερμηνευτικά περιττή και εσφαλμένη(άποψη που υποστηρίζει ο Δαγτόγλου). από την άλλη υποστηρίζεται έντονα η πρωτεύουσα σημασία της και η αναγκαιότητα της

συνεπίκλησής της και συνεφαρμογής της με τις ειδικές διατάξεις (άποψη που υποστηρίζει ο Α.Δημητρόπουλος).

Η αναφορά στην ανάπτυξη της προσωπικότητας δεν σημαίνει ότι το σύνταγμα προστατεύει μόνο εξυψωμένες εκφράσεις της ανθρώπινης ζωής ή μόνο όσους είναι προσωπικότητες ούτε προστατεύει το σύνταγμα μόνο την ανάπτυξη με την έννοια της προαγωγής ή βελτιώσεως της προσωπικότητας. Δεν αποτελεί επομένως ηθική κατηγορία και δεν σχετίζεται με την αγωγή και την παιδεία του άρθρου 16 παρ.2.

Τομείς ανάπτυξης

Η ανάπτυξη της προσωπικότητας προστατεύεται καθολικά και αφορά σε όλες τις εκφάνσεις της ανθρώπινης ζωής. Η συμμετοχή του ατόμου στην κοινωνική, πολιτική και οικονομική ζωή όπως αναφέρει ρητώς το σύνταγμα καλύπτει πράγματι όλο το φάσμα της ανθρώπινης ζωής και δραστηριότητας. Από αυτή την τριμερή κατηγοριοποίηση των τομέων της ανθρώπινης δράσης προκύπτει και η διάκριση των ατομικών δικαιωμάτων σε κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά αντίστοιχα.

Πιο συγκεκριμένα, α) **η συμμετοχή στην κοινωνική ζωή** περιλαμβάνει κάθε δραστηριότητα που δεν είναι ούτε οικονομική ούτε πολιτική όπως η ελευθερία στην επιλογή συζύγου σύναψης γάμου, λύσης του γάμου κ.τ.λ, και καθώς αποτελεί βασικό ανθρώπινο δικαίωμα, ανήκει σε όλα τα φυσικά πρόσωπα, ημεδαπούς και αλλοδαπούς αλλά και σε νομικά σε εξαιρετικές περιπτώσεις πάντα στο πλαίσιο που θέτει η τριπλή οριοθέτηση όπως θα εξεταστεί παρακάτω β) **η συμμετοχή στην πολιτική ζωή** της χώρας περιλαμβάνει τα πολιτικά δικαιώματα τα οποία στρέφονται προς το κράτος και παρέχουν στους πολίτες αξίωση ενεργητικής συμμετοχής στην άσκηση της κρατικής εξουσίας (status activus) όπως το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, σύστασης και λειτουργίας πολιτικών κομμάτων, συνάθροισης, γνώμης και πληροφόρησης κ.τ.λ. Το δικαίωμα αυτό επιφυλάσσεται βασικά μόνο υπέρ των ελλήνων πολιτών λόγω της στενής σύνδεσής τους με το κράτος, και γ) **η συμμετοχή στην οικονομική ζωή** αναφέρεται στο χώρο της οικονομικής αξίας για φυσικά –ημεδαπούς και αλλοδαπούς-και νομικά πρόσωπα –ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου πάντα στα όρια που θέτουν οι ρήτρες.

3. Φορείς του δικαιώματος της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας

Κατά κύριο λόγο το δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας προσιδιάζει στα φυσικά πρόσωπα. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις στις οποίες ο άνθρωπος αναπτύσσει την προσωπικότητά του μέσα από ενώσεις προσώπων που αποτελούν τα νομικά πρόσωπα τα οποία και αυτά δύνανται να γίνουν φορείς του δικαιώματος, όπου βέβαια αυτό είναι νοητό. Αυτό συμβαίνει κυρίως όταν έχουμε να κάνουμε με συμμετοχή στην οικονομική ζωή και άρα με τα οικονομικά δικαιώματα.

4. Διαστάσεις του δικαιώματος και αποδέκτες του

Κάθε δικαίωμα έτσι και το δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας έχει τρεις διαστάσεις που συναπαρτίζουν το περιεχόμενό του:

- α. η αμυντική διάσταση
- β. η προστατευτική διάσταση και
- γ. η εξασφαλιστική-διασφαλιστική διάσταση.

Το αμυντικό και προστατευτικό περιεχόμενο του δικαιώματος αναφέρονται στην προστασία της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας από επιθετικές ενέργειες των συνανθρώπων ως φορέων δημόσιας ή ιδιωτικής εξουσίας. Πιο συγκεκριμένα, το αμυντικό στοιχείο κάθε δικαιώματος ισχύει *erga omnes* είναι δηλαδή απόλυτο ενώ η προστατευτική διάσταση είναι σχετική γιατί δεν μπορεί να στραφεί προς τους ιδιώτες οι οποίοι οφείλουν να σέβονται ΜΟΝΟ και όχι και να προστατεύουν τα δικαιώματα των άλλων.

Ωστόσο, με βάση το άρθρο 25 παρ. 4 Σ το κράτος μπορεί να απολυτοποιήσει και αυτή τη διάσταση διευρύνοντας το προστατευτικό περιεχόμενο και προς τους ιδιώτες. Σε ό,τι αφορά την διεκδικητική διάσταση του δικαιώματος, αυτή δεν ισχύει εφόσον το σύγχρονο προστατευτικό κράτος δεν υποχρεούται κατά γενικό συνταγματικό κανόνα να εξασφαλίζει τον άνθρωπο. Η αρχή της εξασφάλισης εφαρμόζεται κατ' εξαίρεση στο άρθρο 16 παρ.2 του συντάγματος που αφορά στην παροχή

δημόσιας δωρεάν παιδείας σε όλους τους Έλληνες και όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.

Γενικά, η κοινωνική διεκδίκηση του εξασφαλιστικού περιεχομένου κάθε δικαιώματος δηλαδή η διεκδίκηση των αναγκών μέσω επιβάλλεται σε κάθε περίπτωση και η επιτυχής έκβαση αυτής της διεκδίκησης θα είναι που θα μεταβάλλει το σύγχρονο προστατευτικό κράτος σε κοινωνικό εξασφαλιστικό κράτος, γεγονός που φαντάζει ιδεατό στις μέρες μας.

5. Η προστασία της προσωπικότητας στα εθνικά και διεθνή κείμενα.

ΕΘΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Αστικός κώδικας:

α) άρθρο 34 που αφορά στην ικανότητα δικαίου “ κάθε άνθρωπος είναι ικανός να έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις”

β) άρθρο 57 παρ.1 εδάφιο α΄ που παρέχει αξίωση για άρση της προσβολής. Σε αυτή την περίπτωση η προσβολή πρέπει να είναι παράνομη και υφιστάμενη. Υφιστάμενη θεωρείται δε είτε έχει προηγηθεί και υπάρχει κίνδυνος επανάληψής της είτε να επίκειται για πρώτη φορά στο μέλλον, ενώ δεν απαιτείται υπαιτιότητα. Αίτημα της αγωγής είναι η επαναφορά των πραγμάτων στη κατάσταση που υπήρχε πριν από την προσβολή. Το δικαστήριο κρίνει την αποκατάσταση *in concreto*.

γ) άρθρα 282, 284 που αναφέρονται στην αυτοδύναμη προστασία της προσωπικότητας και άρα στη θεμιτή αυτοδικία ως άμυνα.

δ) άρθρο 58 για την προστασία του ονόματος, του ψευδωνύμου και της επωνυμίας των νομικών προσώπων που αποτελούν σημαντικές εκδηλώσεις του δικαιώματος στην προσωπικότητα και γι’ αυτό χρήζουν χωριστής διατύπωσης.

ε) άρθρο 60 για την προστασία των προϊόντων της διάνοιας ως έκφανση της προσωπικότητας του δημιουργού τους.

Σύνταγμα : το άρθρο 5 παρ.1 καλύπτει οποιαδήποτε εκδήλωση της προσωπικότητας πέρα από τις μερικότερες εκφάνσεις, που προβλέπονται σε συνταγματικές διατάξεις που το εξειδικεύουν.

ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ

Διεθνείς συμβάσεις:

Στο άρθρο 3 τη Οικουμενικής Διακήρυξης αναφέρεται: "κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια". Επίσης, κατά το άρθρο 4. : "κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας,

ολικής ή μερικής η δουλεία και το δουλεμπόριο υπό οποιαδήποτε μορφή απαγορεύονται".

Κατά το άρθρο 6 της Οικουμενικής Διακήρυξης: "Καθένας δικαιούται να αναγνωρίζεται παντού ως πρόσωπο ενώπιον του νόμου". Βλ. επίσης το άρθρο 16 ΔΣΑΠΔ. Κατά το άρθρο 4 παρ.1 ΕΣΔΑ: "Ουδείς δικαιούται να κρατηθεί εις δουλείαν ή ειλωτείαν". Επίσης, κατά το άρθρο 5 παρ.1 εδ. α': "Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν και την ασφάλειαν"

Η ελευθερία προστατεύεται επανειλημμένα με τη Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.

Κατά το άρθρο I-2, που ορίζει τις αξίες της Ένωσης, η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας κλπ. Αλλά και το άρθρο I-3, που καθορίζει τους στόχους της Ένωσης ορίζει στην παρ.2 ότι: " Η Ένωσή παρέχει στους πολίτες της χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα και εσωτερική αγορά όπου ο ανταγωνισμός είναι ελεύθερος και ανόθευτος".

Επίσης, κατά το άρθρο I-42: " Η Ένωση συγκροτεί χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης". Όπως ορίζεται στο προοίμιο του χάρτη, "η Ένωση, έχοντας επίγνωση της πνευματικής και ηθικής κληρονομιάς της, εδράζεται στις αδιαίρετες και οικουμενικές αξίες της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, της ελευθερίας, της ισότητας και της αλληλεγγύης".

6. Νομολογιακά δεδομένα

Προσβολή της προσωπικότητας υπαλλήλου με στέρηση της προαγωγής του (ΑΠ 974/1985 ΕΕργΔ 1986,480).

Προσβολή της προσωπικότητας των συγγραφέων που μετείχαν σε διαγωνισμό συγγραφής διδακτικών βιβλίων, σε περίπτωση ανακλήσεως της αποφάσεως προκηρύξεως (ΟΛΑΠ 812/1980 ΝοΒ 29,79).

Χρησιμοποίηση μαγνητοταινίας που περιέχει συνομιλία η οποία εγγράφηκε χωρίς να το ξέρει αυτός που μιλάει (ΑΠ 673/1983 Δ 14, 445).

ΕιρΝ 182/2000 ΝοΒ 49, 677 που έκρινε ότι η αδικαιολόγητη καθυστέρηση δρομολογίου λεωφορείου είχε ως αποτέλεσμα την παράνομη προσβολή της προσωπικότητας και ειδικότερα τις εκδηλώσής της, η οποία συνίσταται στην ελεύθερη διάθεση του χρόνου του προσβληθέντος.

ΕφΑΘ 7630/2001 ΝοΒ 50, 534 σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο της εργασίας συνιστά προσβολή της προσωπικότητας, καθώς θίγει την τιμή και την αξιοπρέπεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Οι τρεις γενικές ρήτρες

1. Διακρίσεις

α. Η ρήτρα της χρηστότητας

« Χρηστά ήθη»

Τα χρηστά ήθη αποτελούν αόριστη νομική έννοια. Το κρατούν κριτήριο προσδιορισμού της έννοιας αποτελούν οι ιδέες « του εκάστοτε κατά την γενικήν αντίληψην χρηστών και εμφρόνως σκεπτομένου κοινωνικού ανθρώπου». Δεν ενδιαφέρουν επομένως οι προσωπικές αντιλήψεις του δικαστή. Επειδή όμως το κριτήριο αυτό είναι αρκετά ασαφές και δυσερφάμοστο, καλύτερα πρέπει να ληφθούν υπόψη θεμελιώδεις αρχές που διέπουν το θετικό δίκαιο (ποινικό προπάντων αλλά όχι μόνο) μέσα στα όρια που θέτει το σύνταγμα.

Η ρήτρα της χρηστότητας θέτει φραγμούς-οριοθετεί -το δικαίωμα στην ανάπτυξη της προσωπικότητας με βάση τα ισχύοντα σε κάθε τόπο και συγκεκριμένη στιγμή χρηστά ήθη.

β. Η ρήτρα της κοινωνικότητας

« τα δικαιώματα των άλλων»

Τα δικαιώματα των άλλων είναι ατομικά δικαιώματα στην κυριολεξία του όρου και όχι απλά συμφέροντα.

Τα δικαιώματα των άλλων θέτουν φραγμούς στην άσκηση του δικαιώματος της ανάπτυξης της προσωπικότητας κατά τόπο, χρόνο, τρόπο.

γ. Η ρήτρα της νομιμότητας

Με τον όρο «νομιμότητα» εννοείται το σύνολο των συνταγματικών διατάξεων αλλά και των νόμων που έχουν εκδοθεί με βάση και κατ'εφαρμογή των συνταγματικών διατάξεων.

Και η νομιμότητα αποτελεί βασική προϋπόθεση για την άσκηση του

δικαιώματος της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας κατά τόπο, χρόνο, τρόπο σύμφωνα με τη βασική αρχή της μη αναγνώρισης ελευθερίας

στην παρανομία.

2. Οριοθετήσεις ή περιορισμοί;

Εισαγωγικά

Από πολλούς υποστηρίζεται η άποψη ότι το τρίπτυχο αυτό των ρητρών συνιστά ένα «νόμιμο» περιορισμό του δικαιώματος στην ανάπτυξη της προσωπικότητας. Ωστόσο, για να χαρακτηριστεί οτιδήποτε ως περιορισμός, θα πρέπει πρώτιστα να εξεταστεί ο περιορισμός ως έννοια και στη συνέχεια να γίνει αντιληπτή η λεπτή διαφοροποίηση μεταξύ της έννοιας της οριοθέτησης και του περιορισμού.

Όλα τα δικαιώματα μπορούν να απεικονισθούν με ένα κύκλο κι έτσι να διαθέτουν ένα χώρο που λέγεται πυρήνας και αφορά στην κτήση του δικαιώματος, και από τον πυρήνα μέχρι την περιφέρεια του κύκλου σχηματίζεται άλλος ένας χώρος που αφορά στη νόμιμη άσκησή του. Ο χώρος εξωτερικά του κύκλου συνιστά την παράνομη συμπεριφορά.

α.Περιορισμός Δικαιώματος

Κάθε δικαίωμα δέχεται επιδράσεις με την έννοια των επεμβάσεων-δεσμεύσεων. Οι επιδράσεις αυτές είναι θεμιτές στην περίπτωση που αφήνουν ανέπαφο το νοητό κύκλο του δικαιώματος, δηλαδή τον πυρήνα (την κτήση) και την περιφέρεια(την άσκηση).

Ο περιορισμός δικαιώματος όμως συνιστά συρρίκνωση του νόμιμου γενικού περιεχομένου του δικαιώματος,δηλαδή επηρεάζει την κτήση-πυρήνα του δικαιώματος και την άσκηση-περιφέρεια του δικαιώματος κατά τρόπο, τόπο και χρόνο και συνεπώς είναι ανεπίτρεπτος σε κάθε περίπτωση.

β.Οριοθέτηση Δικαιώματος

Οριοθέτηση δικαιώματος είναι ο καθορισμός του γενικού του περιεχομένου καθώς και ο προσδιορισμός των ανωτάτων ορίων άσκησης του κάθε δικαιώματος.

Με την οριοθέτηση δεν περιορίζεται η ελευθερία άσκησης και συνεπώς δεν είναι παράνομη. Είναι καθόλα νόμιμη και άμεσα επιβαλλόμενη με δύναμη κανόνα δικαίου.

γ. Συμπέρασμα - Κρίση υπέρ της οριοθέτησης

Το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος δεν μπορεί να περιέχει περιορισμούς γιατί πολύ απλά αυτοί συνιστούν εχθρούς των δικαιωμάτων. Σκοπός του άρθρου αυτού είναι να θέσει το γενικό περίγραμμα της επιτρεπόμενης άσκησης όλων των συνταγματικά αναγνωριζόμενων δικαιωμάτων έτσι ώστε ν' αποφευχθεί μια ενδεχόμενη πραγματική τους σύγκρουση με την ταυτόχρονη άσκησή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Η σχετικοποίηση του δικαιώματος της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας- η ρήτρα της κοινωνικότητας

1.Γαλλική διακήρυξη των δ/των του ανθρώπου και του πολίτη και η ρήτρα κοινωνικότητας

Η άσκηση των συνταγματικών δικαιωμάτων σε συνάρτηση με τις ελευθερίες των άλλων είχε προβλεφθεί ήδη στη γαλλική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη του 1789 που όριζε , στο άρθρο 4 ότι “ η ελευθερία έγκειται στο να μπορεί κανείς να κάνει καθετί που δεν βλάπτει τον άλλον”. Έτσι, η άσκηση των φυσικών δικαιωμάτων κάθε ανθρώπου δεν έχει άλλα όρια από εκείνα που εξασφαλίζουν στα άλλα μέλη της κοινωνίας την απόλαυση αυτών των ίδιων δικαιωμάτων.

2.Αστικός φιλελευθερισμός και αναγκαιότητα θέσης φραγμών

Τα δεδομένα της αστικής ανταγωνιστικής κοινωνίας, όπου ως βασικό «κοινό συμφέρον» θεωρείται η κατοχύρωση της ελεύθερης –ανενόχλητης- επιδίωξης των ιδιωτικών συμφερόντων του καθενός υποχωρούν εδώ.

Καθιερώνεται μια “κοινωνικοποιημένη” αντίληψη των δικαιωμάτων η οποία διαλεκτικά μπορεί να λειτουργήσει κατά της ατομικιστικής ιδεολογίας του αστικού φιλελευθερισμού.

3.Μονιστική έννομη τάξη

Η « κοινωνικοποιημένη» αντίληψη των δικαιωμάτων εκφράζεται ρητά στο άρθρο 25 παρ. 1γ' όπου άτομο και κοινωνία προστατεύονται ισότιμα καθ' όσον ιδιωτικό και δημόσιο δίκαιο τάσσονται στην υπηρεσία της Δημοκρατίας ,της κοινωνικής ειρήνης και προόδου.

Η μονιστική έννομη τάξη που καθιερώνεται με το άρθρο 25 παρ.1γ' επιδιώκει τη σύνθεση ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου και στην τοποθέτησή τους στο ίδιο επίπεδο σε αντίθεση με την παραδοσιακή θεωρία που πρότασσε το δημόσιο συμφέρον έναντι του ιδιωτικού.

Σήμερα, ρητή αναφορά στο δημόσιο συμφέρον κάνει ο συντακτικός

νομοθέτης στο άρθρο 106 μόνο για την άσκηση οικονομικών δικαιωμάτων

4. Τα δικαιώματα των άλλων

Στα δικαιώματα των άλλων συγκαταλέγονται όλα τα συνταγματικά δικαιώματα καθώς και όλα τα ιδιωτικά, είτε προκύπτουν από το νόμο είτε από σύμβαση. Αρκεί να πρόκειται για δικαιώματα -και όχι απλά συμφέροντα – όπως είναι: ***η ανθρωπίνη αξία και υπόσταση, η ισότητα, η προστασία της προσωπικότητας, η ιδιοκτησία, η ελευθερία θρησκευτικής συνείδησης, το δικαίωμα στο περιβάλλον, στη δημόσια δωρεάν εκπαίδευση, στην οικογένεια και το γάμο, στην εργασία, στην ελευθερία της τέχνης και της έκφρασης, του λόγου, της κίνησης και της επικοινωνίας, της οικονομικής δράσης.***

5. Τα δικαιώματα των άλλων και οικονομική ελευθερία

Η άσκηση της οικονομικής ελευθερίας από ένα άτομο δεν επιτρέπεται να παρεμποδίζει την άσκηση της ίδιας ελευθερίας από ένα άλλο άτομο. Γι' αυτό το λόγο η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά ή η άσκηση αθέμιτου ανταγωνισμού συγκροτεί προσβολή των δικαιωμάτων των άλλων και δεν υπάγεται στην ελεύθερη συμμετοχή στην οικονομική ζωή της χώρας.

Η άσκηση της οικονομικής ελευθερίας δεν επιτρέπεται, επίσης, να παραβιάζει τα δικαιώματα των καταναλωτών, που ο νομοθέτης μπορεί να προστατεύει τόσο ουσιαστικά όσο και δικονομικά. Ο καταναλωτής μπορεί και πρέπει να προστατεύεται τόσο από την εξαπάτηση του παραγωγού αγαθών ή υπηρεσιών με ψευδείς ή παραπλανητικές διαφημίσεις ή απόκρυψη της πλήρους εκτάσεως των επιβαρύνσεων των καταναλωτών όσο και από καταχρηστικούς όρους των συναλλαγών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Η φαινομενική σύγκρουση των δικαιωμάτων υπό νομική έννοια

1. Αρχή της τυπικής ισοδυναμίας των διατάξεων – αρμονία έννομης τάξης

Η σύγχρονη έννομη τάξη επιτάσσει την τυπική ισοδυναμία των συνταγματικών δικαιωμάτων, άρα απαγόρευση προτίμησης μιας διάταξης έναντι της άλλης. Επιπλέον ρυθμίζει τα δικαιώματα όχι ως αλληλοσυγκρουόμενα, αλλά ως αρμονικά ασκούμενα. Συνεπώς τα δύο αυτά στοιχεία της αρμονίας και της τυπικής ισοδυναμίας αποκλείουν την σύγκρουση κι έτσι δεν γίνεται δύο ή και περισσότερα δικαιώματα που ασκούνται ταυτόχρονα, κατά νόμιμο πάντα τρόπο ,να συγκρούονται. Κάποιο δικαίωμα δεν ασκείται σωστά.

2. Προυποθέσεις σύγκρουσης

Για να υπάρξει σύγκρουση απαιτείται ταυτόχρονη νόμιμη άσκηση δικαιωμάτων που αποτελούν ομοειδή ποσά λόγω της τυπικής ισοδυναμίας των διατάξεων.

3. Συμπέρασμα: η σύγκρουση είναι πραγματική και συνιστά προσβολή δικαιώματος του άλλου.

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι τα δικαιώματα δε γίνεται να συγκρουστούν υπό νομική έννοια. Το πρόβλημα θα ανήκε στο νομοθέτη γιατί δεν μπορεί η έννομη τάξη τη μια στιγμή να αποδέχεται μια συμπεριφορά και την άλλη να την απαγορεύει ως παράνομη. Εξάλλου η υιοθέτηση μιας τέτοιας αντίληψης θα οδηγούσε σε ανασφάλεια δικαίου και νομικό χάος.

Επομένως, αυτό που εμφανίζεται ως σύγκρουση δικαιωμάτων είναι προσβολή δικαιώματος του άλλου που προκαλεί πραγματικές συγκρούσεις. Σ' αυτές τις συγκρούσεις αυτός που δέχεται την προσβολή του δικαιώματός του καλείται αμυνόμενος και αυτός που προσβάλλει καλείται επιτιθέμενος.

Τις συγκρούσεις αυτές καλείται να άρει το δίκαιο χρησιμοποιώντας διάφορες μεθόδους. Για την άρση της σύγκρουσης χρησιμοποιούνται :η στάθμιση συμφερόντων, η αρχή της αναλογικότητας, η πρακτική εναρμόνιση και η θεσμική εφαρμογή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

Μέθοδοι επίλυσης πραγματικής σύγκρουσης

1. Απόρριψη της στάθμισης ως μεθόδου

Η στάθμιση ως « μέθοδος » επίλυσης των πραγματικών συγκρούσεων πάσχει. Η συλλογιστική της επιβάλλει μια στάθμιση των δικαιωμάτων με το ερώτημα ποιό θα επικρατήσει έναντι του άλλου, ποιό είναι το βαρύνον δικαίωμα κάθε φορά. Προϋποθέτει δηλαδή ότι οι διατάξεις είναι άνισες και κάποιες απ' αυτές είναι πιο ισχυρές και πρέπει να υπερισχύσουν και να ακυρώσουν κάποιες άλλες με μικρότερη σημασία. Όμως αυτό, όπως είδαμε, δεν μπορεί να συμβεί λόγω της ισχύος της αρχής της τυπικής ισοδυναμίας των συνταγματικών διατάξεων.

Επιπλέον, η στάθμιση δε θεωρείται καν μέθοδος γιατί δε θέτει καν τα κριτήρια με βάση τα οποία θα γίνεται η σύγκριση και η αποδοχή του ενός δικαιώματος ως πιο σπουδαίου έναντι κάποιου άλλου λιγότερο σημαντικού και συνεπώς ανάξιου προστασίας. Η έλλειψη κριτηρίων ευθύνεται και για τις αιτιάσεις κατά της νομικής ως επιστήμης εφόσον εναπόκειται στην κρίση του εκάστοτε δικαστή με βάση προσωπικές προτιμήσεις να κρίνει και ν'αποφασίσει για την τύχη της υπόθεσης που δικάζει.

Τη στάθμιση χρησιμοποίησε το Γερμανικό Ακυρωτικό στην υπόθεση Lüth το 1958 –αποκλεισμός ταινιών εθνικοσοσιαλιστή σκηνοθέτη, συνταγματική προσφυγή επικαλούμενος την ελευθερία του λόγου, δικαίωση με στάθμιση- της οποίας η αιτιολογία πάσχει γι' αυτό το λόγο.

2. Εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας

Εφαρμόζεται όπου υπάρχει επιφύλαξη νόμου. Σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο που καθιερώνεται ρητά στο άρθρο 25 του συντάγματος, περιορισμοί των δικαιωμάτων επιβάλλονται μόνο εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού συμφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τρίτων.

Τα τρία στοιχεία της είναι:

- α.προσφορότητα
- β.αναγκαιότητα
- γ.αναλογικότητα στενή έννοια

3.Εφαρμογή της πρακτικής εναρμόνισης

Εφαρμόζεται όπου δεν υπάρχει επιφύλαξη νόμου. Προτείνει τη συστηματική ερμηνεία των διατάξεων και- μέσω αυτής- την εφαρμογή όλων των διατάξεων ώστε να προκύψει δίκαιη εξισορρόπηση.

4.Θεσμική εφαρμογή

Πρόκειται για μέθοδο πολύ σημαντική για την επίλυση τέτοιου είδους πρακτικών προβλημάτων. Εξετάζει το θεσμό μέσα στον οποίο ασκείται το εκάστοτε δικαίωμα και το προσαρμόζει στις ανάγκες και τις απαιτήσεις του θεσμού αυτού.

Για παράδειγμα, το δικαίωμα της ελεύθερης κίνησης και κυκλοφορίας πρέπει να προσαρμοστεί στο **θεσμό της φυλακής** έτσι ώστε να μην ακυρωθεί ο ρόλος και οι σκοποί του θεσμού αυτού, όπως επίσης, το απόρρητο της ερωτικής και σεξουαλικής ζωής πρέπει να προσαρμοστεί στο **θεσμό του γάμου**, το δικαίωμα στην επιλογή του τρόπου διαθέσεως του ελεύθερου χρόνου και συνεπώς της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, της ελευθερίας έκφρασης, το δικαίωμα στην απεργία και στο συνδικαλισμό κ.ά συνταγματικά δικαιώματα εφαρμοζόμενα στο **θεσμό του στρατού** πρέπει απλά να περιοριστούν για να εξασφαλιστεί ο θεσμός και οι λειτουργίες του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

Νομολογιακά δεδομένα πραγματικής σύγκρουσης δικαιωμάτων- παροχή προστασίας με βάση το 5 παρ.1 Σ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΑΠ 6/2004

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Προσβολή προσωπικότητας δια του τύπου - Αντικειμενική ευθύνη ιδιοκτήτη εντύπου
- Παράλειψη στοιχείων σε δημοσίευμα -.

Δεν αποκλείεται ευθύνη του ιδιοκτήτη του εντύπου προς αποζημίωση ή χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη σε περίπτωση που σε δημοσίευμα παραλείπονται στοιχεία και από την αντίστοιχη παράλειψη προξενείται η προσβολή της τιμής ή υπολήψεως του ατόμου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριθμός 6/2004

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Α' Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Αθανάσιο Κρητικό, Αντιπρόεδρο Αρείου Πάγου, Σπυρίδωνα Γκιάφη, Ελευθέριο Τσακόπουλο, Γεώργιο Σαραντινό και Χρύσανθο Παπούλια, Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του στις 17 Νοεμβρίου 2003, με την παρουσία και της Γραμματέως Κωνσταντίνας Ξηροτύρη, για να δικάσει μεταξύ:

Του αναιρεσειόντος: Κ.Γ. του Ε., κατοίκου Άρτας, ο οποίος εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Γρηγόριο Κοσσυβάκη.

Του αναιρεσιβλήτου: Α.Κ. του Δ., κατοίκου Αθηνών, ο οποίος παραστάθηκε αυτοπροσώπως επειδή είναι δικηγόρος.

Η ένδικη διαφορά έχει εισαχθεί με την από 27-9-2000 αγωγή του ήδη αναιρεσιβλήτου που κατατέθηκε στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Άρτας. Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 99/2000 του ίδιου δικαστηρίου και 158/2002 του Εφετείου Ιωαννίνων. Την αναίρεση της τελευταίας αποφάσεως ζητεί ο αναιρεσειών με την από 6-8-2002 αίτησή του.

Κατά τη συζήτηση της αιτήσεως αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο Εισηγητής Αρεοπαγίτης Σπυριδών Γκιάφης ανέγνωσε την από 5-11-2003 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε την απόρριψη της κρινόμενης αιτήσεως αναιρέσεως. Ο πληρεξούσιος του αναιρεσειόντος ζήτησε την παραδοχή της αιτήσεως, ο αναιρεσιβλήτος την απόρριψή της και καθένας την καταδίκη του αντιδίκου στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Από τα άρθρα 57, 59, 330, 914, 919 και 933 ΑΚ και 15, 361 και 362 ΠΚ συνάγεται ότι, αν κάποιος παράνομα προσβάλλεται στην προσωπικότητά του, ιδίως δε στην τιμή ή την υπόληψή του, από συμπεριφορά άλλου, νοούμενη ως θετική πράξη ή ως παράλειψη θετικής πράξεως, επιβαλλόμενης σ' αυτόν από το νόμο ή από δικαιοπραξία ή από την, κατά την κρατούσα κοινωνική αντίληψη, καλή πίστη, ή προσβάλλεται στην προσωπικότητά του κατά τρόπο αντίθετο προς τα χρηστά ήθη, προσβάλλεται δε από πρόθεση, το δικαστήριο μπορεί, αφού λάβει υπόψη το είδος της προσβολής, να καταδικάσει τον προσβολέα να ικανοποιήσει την ηθική βλάβη εκείνου που έχει προσβληθεί. Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου μόνου του Ν. 1178/1981, ο ιδιοκτήτης κάθε εντύπου υποχρεούται σε πλήρη αποζημίωση για την παράνομη περιουσιακή ζημία, καθώς και σε χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη, οι οποίες υπαιτίως προξενήθηκαν με δημοσίευμα το οποίο θίγει την τιμή ή την υπόληψη κάθε ατόμου, έστω και αν η κατά το άρθρο 914 του ΑΚ υπαιτιότητα, η κατά το άρθρο 919 του ΑΚ πρόθεση και η κατά το άρθρο 920 του ΑΚ γνώση ή υπαίτια άγνοια συντρέχει στον συντάκτη του δημοσιεύματος ή, αν αυτός είναι άγνωστος, στον εκδότη ή τον διευθυντή συντάξεως το εντύπου. Ωστόσο από την τελευταία αυτή διάταξη καθόλου δεν συνάγεται ότι αποκλείεται ευθύνη του ιδιοκτήτη του εντύπου προς αποζημίωση ή χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη σε περίπτωση που σε δημοσίευμα παραλείπονται στοιχεία και από την αντίστοιχη παράλειψη προξενείται η προσβολή της τιμής ή υπολήψεως του ατόμου. Στην προκείμενη περίπτωση, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, κατ'

ορθή εκτίμησή της, το Εφετείο δέχθηκε τα ακόλουθα: Κατά το πριν από τις 10.3.2000 χρόνο ο ενάγων, που ήταν δικηγόρος και που στο παρελθόν είχε εκλεγεί έξι φορές βουλευτής στο Νομό Άρτας, ανακηρύχθηκε υποψήφιος βουλευτής του αναφερόμενου στην απόφαση Κόμματος για τις εκλογές της 6.4.2000, τα γεγονότα δε αυτά τα γνώριζε ο εναγόμενος, που ήταν ιδιοκτήτης, εκδότης και διευθυντής, και, άρα, και τέτοιος συντάξεως, της εκδιδόμενης στην Άρτα και αναφερόμενης στην απόφαση ημερήσιας εφημερίδας. Στις 10.3.2000 δημοσιεύθηκε σ' αυτήν την εφημερίδα και δι' αυτής κυκλοφόρησε δημοσίευμα άγνωστου συντάκτη, στο οποίο αναφερόταν ότι το ψηφοδέλτιο υποψηφίων βουλευτών του ως άνω Κόμματος συνέθεταν οι αναφερόμενοι στην απόφαση τρεις άνδρες, συνοδεύονταν δε το δημοσίευμα με φωτογραφίες των εικόνων εκείνων των ανδρών, παραλειπόταν δε να αναφέρεται σ' αυτό το όνομα του ενάγοντος, του και μετέχοντος, βέβαια, στη σύνθεση του ψηφοδελτίου, συνοδευόμενο μάλιστα με φωτογραφία της εικόνας τούτου. Ακολούθως και έως τις 29.3.2000 επισκέφθηκε την Άρτα και εκεί παραχώρησε συνέντευξη ο αναφερόμενος στην απόφαση πρώην Υπουργός του ίδιου Κόμματος, κατά δε την επίσκεψη και τη συνέντευξη εκείνου παραβρέθηκαν και μάλιστα πλησίον εκείνου οι προμνημονευόμενοι τρεις άνδρες και ο ενάγων. Στις 29.3.2000 δημοσιεύθηκε στην ίδια εφημερίδα και δι' αυτής κυκλοφόρησε δημοσίευμα άγνωστου συντάκτη, όπου καλυπτόταν η κατά τα ανωτέρω επίσκεψη και συνέντευξη και στο οποίο αναφερόταν ότι σ' αυτές παραβρέθηκαν οι ως άνω τρεις άνδρες, συνοδεύονταν δε το δημοσίευμα με φωτογραφίες των εικόνων του πρώην Υπουργού και των τριών ανδρών, παραλειπόταν δε να αναφέρεται σ' αυτό το όνομα του ενάγοντος, ενώ στις προαναφερόμενες φωτογραφίες παραλειπόταν η εικόνα του ενάγοντος. Ενόψει δε των προεκτιθέμενων και σχετικών με τις ιδιότητες του ενάγοντος γεγονότων, επιβαλλόταν από την, κατά την κρατούσα κοινωνική αντίληψη, καλή πίστη να αναφέρεται το όνομα του ενάγοντος σ' αυτά τα δημοσιεύματα και να εμφανίζεται η εικόνα τούτου στις συνοδευτικές αυτών των δημοσιευμάτων φωτογραφίες. Τα δε εν λόγω δημοσιεύματα προσέβαλαν την προσωπικότητα του ενάγοντος και ειδικότερα προσέβαλαν την τιμή και την υπόληψη αυτού, αφού τον παρουσίαζαν, έμμεσα αλλά σαφώς, στο αναγνωστικό κοινό της εφημερίδας ως ανάξιο να συγκαταλέγεται μεταξύ των υποψηφίων βουλευτών του ως ανωτέρω Κόμματος και γι' αυτό ως πολιτικού με προδιαγεγραμμένη την κακή πολιτική τύχη. Η εν λόγω δε προσβολή έλαβε χώρα κατά τον προεκτιθέμενο τρόπο, που ήταν αντίθετος προς τα χρηστά ήθη. Ο δε εναγόμενος, επιτρέποντας τη δημοσίευση και κυκλοφορία αυτών των δημοσιευμάτων, από πρόθεση προέβη στην κατά τα ανωτέρω προσβολή της προσωπικότητας του ενάγοντος, επιδιώκοντας μάλιστα τη μείωση της τιμής και της υπολήψεως αυτού. Στη συνέχεια το ίδιο δικαστήριο έκρινε ότι έπρεπε να επιδικαστεί στον ενάγοντα χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη του από την ως ανωτέρω προσβολή της προσωπικότητάς του κατ' αντίστοιχη αποδοχή της αγωγής.

Έτσι το Εφετείο δεν παραβίασε την τελευταία, του Ν. 1178/1981, ούτε άλλωστε τις λοιπές από τις προδιαλαμβανόμενες διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, ούτε στέρησε την απόφασή του από νόμιμη βάση εξαιτίας ελλείψεως αιτιολογίας ή ελαττώματος σ' αυτήν, αφού εξέθεσε σε εκείνη χωρίς αντιφάσεις και με πληρότητα και σαφήνεια το από τις αποδείξεις πόρισμα, στο οποίο κατέληξε, και τα πραγματικά γεγονότα, που εκείνο δέχθηκε και τα οποία ήταν αναγκαία για την εφαρμογή των προδιαλαμβανόμενων διατάξεων ουσιαστικού δικαίου, τις οποίες και εφάρμοσε, και γι' αυτό οι περί των αντιθέτων και από τους αριθ. 1 και 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ πρώτος και δεύτερος λόγοι της αναιρέσεως είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Ενόψει δε του ότι όπως προκύπτει από τα άρθρα 559 αριθ. 19 και 561 παρ. 1 ΚΠολΔ, έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλομένης ή ελάττωμα σ' αυτήν, που αφορά την εκτίμηση των αποδείξεων, δεν επισύρει αναίρεση αν το από τις αποδείξεις πόρισμα εκτίθεται σε εκείνη την απόφαση με σαφήνεια (Ολ. ΑΠ 861/1984), η στο δεύτερο λόγο της αναιρέσεως αιτίαση, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση έχει ανεπαρκή αιτιολογία, αφού δεν αναφέρεται σε εκείνη από ποιο συγκεκριμένο αποδεικτικό μέσο αποδείχθηκε αφενός η υπαιτιότητα του εναγομένου και αφετέρου οι προσβλητικές της προσωπικότητας του ενάγοντος θετικές πράξεις αυτού, πρέπει, ως στηριζόμενο σε ελάττωμα στην αιτιολογία, το οποίο αφορά την εκτίμηση των αποδείξεων, τη στιγμή που το από τις αποδείξεις πόρισμα έχει εκτεθεί με σαφήνεια, να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει την από 6 Αυγούστου 2002 αίτηση του Κ.Γ. για αναίρεση της 158/2002 αποφάσεως του Εφετείου Ιωαννίνων. Και

Καταδικάζει τον αναιρεσείοντα στη δικαστική δαπάνη του αναιρεσιβλήτου, την οποία ορίζει σε χίλια εκατόν εβδομήντα (1.170) Ευρώ.-

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 4 Δεκεμβρίου 2003.

Δημοσιεύθηκε στο ακροατήριό του στις 5 Ιανουαρίου 2004.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΣΤΕΟΛ. 1264/2005

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Προστασία περιβάλλοντος - Αρχή προφύλαξης - Αρχή προληπτικής δράσης - Εγκατάσταση κεραιάς κινητής τηλεφωνίας – Περιβαλλοντικές επιπτώσεις -

Η εξουσιοδοτική διάταξη της περ. ζ της παρ. 5 του άρθρου 24α του ν. 2075/1992, ερμηνευόμενη ενόψει των αρχών της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, και ανεξαρτήτως της υπάρξεως ή μη στο παρόν στάδιο επιστημονικής έρευνας οριστικών συμπερασμάτων και προτύπων για τις επιπτώσεις από την έκθεση ανθρώπων σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, επιβάλλει, κατά την έννοια της, την έκδοση της προβλεπόμενης στη διάταξη αυτή κανονιστικής αποφάσεως για τον καθορισμό των κατά την εκτίμηση της Διοικήσεως προσηκόντων μέτρων προφύλαξης του κοινού από την έκθεση στην ακτινοβολία αυτή. Πριν δε από την έκδοση της αποφάσεως αυτής, την οποία, ο ίδιος ο νομοθέτης προέβλεψε και η οποία εκδόθηκε πολύ μεταγενεστέρως, δεν ήταν δυνατή η χορήγηση αδειών για την εγκατάσταση κεραιών κινητής τηλεφωνίας. (Αντίθετη μειοψηφία). Η εγκατάσταση κεραιάς κινητής τηλεφωνίας, για την οποία απαιτείται η κατά το ν. 2075/1992 άδεια, υπάγεται στα έργα Β' κατηγορίας, για τα οποία θεσπίζεται υποχρέωση προηγούμενης εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Το πλέγμα ρυθμίσεων του ν. 1650/1986 και της κ.υ.α. 69269/5387/1990 εφαρμόζεται για τα έργα, τα οποία αφορούν οι διατάξεις του ν. 2075/1992, με τις οποίες ουδεμία εξαίρεση προβλέπεται από τις ρυθμίσεις αυτές. Επομένως, υπάρχει εκ του νόμου υποχρέωση προηγούμενης εκτιμήσεως, κατά τη διαδικασία που θεσπίζεται με το ν. 1650/1986 και την πιο πάνω κοινή υπουργική απόφαση, των επιπτώσεων από την εγκατάσταση των κεραιών κινητής τηλεφωνίας στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, προκειμένου να χορηγηθεί η κατά το ν. 2075/1992 άδεια εγκατάστασης κεραιάς κινητής τηλεφωνίας. Η τήρηση της διαδικασίας αυτής δεν καθίσταται περιττή και με την εκδοχή ότι πρέπει προηγουμένως να εκδοθεί η κατά την προηγούμενη σκέψη κανονιστική απόφαση για την εφαρμογή μέτρων προφύλαξης του κοινού, αλλά οι δύο ρυθμίσεις ισχύουν παράλληλα, δεδομένου ότι κατά την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον με την ως άνω διαδικασία, συνεκτιμάται και το διαφορετικό ζήτημα της επιδράσεως που μπορεί να ασκήσει στο φυσικό και οικιστικό περιβάλλον η εγκατάσταση κεραιάς σε ορισμένη θέση,

ιδίως όταν η θέση αυτή ευρίσκεται εντός οικισμού ή γειτνιάζει με οικισμό. (Αντίθετη μειοψηφία).

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριθμός 1264/2005

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου κ α ι

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης αίτηση έχουν καταβληθεί τα κατά νόμο τέλη και το παράβολο (υπ' αριθ. 1936461, 1936462/1999 διπλότυπα εισπράξεως Δ.Ο.Υ. ενσήμων και δικαστικών εισπράξεων Αθηνών και υπ' αριθμ. 1532661/1999 ειδικά έντυπο παραβόλου).

2. Επειδή, με την υπ' αριθμό. 79800/Β/7745/24.12.1998 απόφαση του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Τεχνικής και Ελέγχου Επικοινωνιών του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών χορηγήθηκε στην εταιρεία "S. H. ΑΕΒΕ" άδεια για την εγκατάσταση κεραιάς κινητής τηλεφωνίας στη θέση Μ. * στο Βύρωνα Αττικής. Ακολούθως, με την υπ' αριθ. 16444/1901/13.1.1999 πράξη της Διεύθυνσης Πολεοδομίας Αθηνών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αθηνών - Πειραιώς εγκρίθηκε η εκτέλεση δομικών κατασκευών από την ίδια εταιρεία στην ίδια θέση για την εγκατάσταση του πιο πάνω συστήματος ραδιοεπικοινωνίας. Με την κρινόμενη αίτηση, η οποία εισάγεται ενώπιον της Ολομελείας μετά την υπ' αριθ. 3056/2003 παραπεμπτική απόφαση του Ε' Τμήματος, οι αιτούντες, φερόμενοι, κατά τα προσκομισθέντα από αυτούς στοιχεία, ως κάτοικοι γειτονικών με την επίμαχη θέση ακινήτων, ζητούν να ακυρωθούν οι ανωτέρω πράξεις.

3. Επειδή, η αίτηση εισάγεται προς συζήτηση μόνο ως προς εκείνους από τους αιτούντες, οι οποίοι νομιμοποιήθηκαν κατά τη συζήτηση ενώπιον του Ε' Τμήματος, δεδομένου ότι ως προς τους λοιπούς αιτούντες η αίτηση απορρίφθηκε ως απαράδεκτη με την ανωτέρω παραπεμπτική απόφαση του Τμήματος.

4. Επειδή, παραδεκτώς παρεμβαίνει για την απόκρουση της κρινομένης αιτήσεως η δικαιούχος των αδειών εταιρεία "S. E. T. ΑΕΒΕ".

5. Επειδή, ενόψει της συνάφειας της πράξεως εγκρίσεως δομικών κατασκευών, η οποία ανήκει στην αρμοδιότητα του Διοικητικού Εφετείου (αρ. 1 παρ. 1 ν. 2944/2001, Α' 222), με την άδεια εγκατάστασης κεραίας, συντρέχει περίπτωση να εκδικασθεί η αίτηση ακυρώσεως στο σύνολό της από το Συμβούλιο της Επικρατείας (αρ. 67 παρ. 2 π.δ/τος 18/1989).

6. Επειδή, με το άρθρο 24α του ν. 2075/1992 (Α' 129), που προστέθηκε με το άρθρο 41 παρ. 2 του ν. 2145/1993 (Α' 88) και διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο πέμπτο παρ. 3 περ. Β και με το άρθρο έκτο του ν. 2246/1994 (Α' 172), και το οποίο ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, δεδομένου ότι ο νεότερος ν. 2801/2000 (Α' 46/3.3.2000), που δημοσιεύθηκε μετά την έκδοση των προσβαλλομένων πράξεων, δεν καταλαμβάνει την επίδικη υπόθεση, ορίζεται ότι "1. Εκτός από τις εγκαταστάσεις του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, για την εγκατάσταση κεραίας σταθμού στην ξηρά, εξαιρουμένης της λήψης ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων που προορίζονται για απευθείας λήψη από το ευρύ κοινό, απαιτείται άδεια η οποία χορηγείται από το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών. 2. (Όπως το πρώτο εδάφιο αντικαταστάθηκε με το άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 2181/1994, Α' 10). Επιτρέπεται η εγκατάσταση δομικών ή μηχανικών κατασκευών πάνω στις οποίες τοποθετούνται κεραίες, πομποί, αναμεταδότες, και άλλες συναφείς εγκαταστάσεις σε δάση ... εφόσον δεν προκαλείται κίνδυνος πυρκαγιάς ..., ύστερα από άδεια του οικείου νομάρχη. Η εν λόγω άδεια χορηγείται σε ... τηλεπικοινωνιακές επιχειρήσεις που έχουν ως αντικείμενο την ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία δικτύων ραδιοεπικοινωνιών ... 5α. Επιτρέπεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών η κατασκευή οικίσκου στέγασης μηχανημάτων σταθμών ραδιοεπικοινωνίας ... για την τοποθέτηση κεραιών εκπομπής ή και λήψης ραδιοηλεκτρικών σημάτων ... δ. (Όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 34 του ν. 2166/1993, Α' 137). Για την έγκριση τοποθέτησης των παραπάνω εγκαταστάσεων σε εντός ή εκτός σχεδίου περιοχές ειδικής προστασίας ... κατ' εξαίρεση των ισχυουσών σε αυτές διατάξεων και περιορισμών απαιτείται η σύμφωνη γνώμη των κατά περίπτωση αρμοδίων υπηρεσιών ή και της Ε. Π.Α.Ε. ε. Για την κατά τα ανωτέρω τοποθέτηση των εν λόγω εγκαταστάσεων δεν απαιτείται η έκδοση οικοδομικής αδείας, αλλά έγκριση που χορηγείται από την αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία ... ζ. Στις δημιουργούμενες ως άνω εγκαταστάσεις λαμβάνονται μέτρα προφύλαξης του κοινού που καθορίζονται με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Μεταφορών και Επικοινωνιών, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ... 7. Με κοινές αποφάσεις του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως μπορούν να τροποποιούνται οι διατάξεις της παραγράφου 5 του παρόντος άρθρου και να

καθορίζονται οι εφαρμοζόμενοι τεχνικοί κανονισμοί και οι λεπτομέρειες της διαδικασίας έκδοσης των εγκρίσεων". Κατ' επίκληση της ανωτέρω εξουσιοδοτικής διατάξεως του εδαφίου ζ' του άρθρου 24α εκδόθηκε, μεταγενεστέρως από τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο, η υπ' αριθ. 53571/3839/1.9.2000 κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Υγείας και Πρόνοιας, Μεταφορών και Επικοινωνιών (Β' 1105), με τίτλο "Μέτρα προφύλαξης του κοινού από τη λειτουργία κεραιών εγκατεστημένων στην ξηρά".

7. Επειδή, στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, όπως αυτό ίσχυε κατά το χρόνο εκδόσεως των προσβαλλομένων πράξεων, οριζόταν ότι : "Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα ...". Εξάλλου η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο εκδόσεως των προσβαλλόμενων πράξεων, ορίζει ως αποστολή της Κοινότητας την προαγωγή αρμονικής, ισόρροπης και αειφόρου αναπτύξεως των οικονομικών δραστηριοτήτων και ότι η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης (άρθρα 2 και 130 Ρ παρ. 2, ήδη άρθρα 2 και 174 παρ. 2). Σε συμμόρφωση προς την ανωτέρω συνταγματική επιταγή εκδόθηκε ο ν. 1650/1986 (Α' 160), με τον οποίο θεσπίζονται κανόνες αναφερόμενοι, μεταξύ άλλων, στις προϋποθέσεις και στη διαδικασία για την έγκριση της εγκατάστασης δραστηριοτήτων ή εκτέλεσης έργων, από τα οποία απειλούνται δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον. Ειδικότερα στο άρθρο 1 του νόμου αυτού γίνεται μνεία στην καθιέρωση κριτηρίων και μηχανισμών, ώστε ο άνθρωπος ως άτομο και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, να ζει σε υψηλής ποιότητας περιβάλλον, μέσα στο οποίο να προστατεύεται η υγεία του και να ευνοείται η ανάπτυξη της προσωπικότητός του, μεταξύ δε των στόχων του νόμου αναφέρεται (παρ. 2 εδ. β') η διασφάλιση της ανθρώπινης υγείας από τις διάφορες μορφές υποβάθμισης του περιβάλλοντος, ειδικότερα τη ρύπανση και τις οχλήσεις. Ως ρύπανση δε, νοείται, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 2 του νόμου, η παρουσία στο περιβάλλον ρύπων, δηλαδή κάθε είδους ουσιών, θορύβου, ακτινοβολίας, ή άλλων μορφών ενέργειας, σε ποσότητα, συγκέντρωση ή διάρκεια που μπορούν να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία, στους ζωντανούς οργανισμούς και στα οικοσυστήματα. Περαιτέρω, ως υποβάθμιση του περιβάλλοντος, κατά την παρ. 4 του ίδιου άρθρου 2 του νόμου, νοείται η πρόκληση από ανθρώπινες δραστηριότητες ρύπανσης ή οποιασδήποτε άλλης μεταβολής στο περιβάλλον, η οποία είναι πιθανό να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικολογική ισορροπία, στην ποιότητα ζωής και στην υγεία των κατοίκων. Εξάλλου, με το άρθρο 3 του νόμου παρέχεται εξουσιοδότηση για την κατάταξη των έργων και δραστηριοτήτων σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον, στη δεύτερη δε από τις κατηγορίες αυτές

κατατάσσονται έργα και δραστηριότητες που, χωρίς να προκαλούν σοβαρούς κινδύνους ή οχλήσεις, πρέπει να υποβάλλονται για την προστασία του περιβάλλοντος σε γενικές προδιαγραφές, όρους και περιορισμούς, που προβλέπονται από κανονιστικές διατάξεις. Τέλος, κατά τη διάταξη του άρθρου 4 του ίδιου νόμου, για την πραγματοποίηση έργων ή δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στις πιο πάνω κατηγορίες απαιτείται η έγκριση περιβαλλοντικών όρων, που για τη δεύτερη κατηγορία, γίνεται με απόφαση του νομάρχη. Κατ' επίκληση εξουσιοδοτήσεων του νόμου αυτού, αλλά και σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 84/360/ΕΟΚ και 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκδόθηκε η κοινή υπουργική απόφαση 69269/538/24.10.1990 (Β' 678), με την οποία, μεταξύ άλλων, ορίζονται τα έργα και δραστηριότητες κατά κατηγορία, τα στοιχεία και οι προδιαγραφές των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθώς και η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων. Τα έργα της Β' κατηγορίας δεν απαριθμούνται στην πιο πάνω απόφαση, αλλά στο άρθρο 5 αυτής ορίζεται ότι στην κατηγορία αυτή κατατάσσονται τα έργα και οι δραστηριότητες, που δεν περιλαμβάνονται στον πίνακα του άρθρου 4, για τη λειτουργία των οποίων απαιτείται άδεια κατά την ισχύουσα νομοθεσία. Εξάλλου οι πιο πάνω διατάξεις του ν. 1650/1986 τροποποιήθηκαν μεταγενεστέρως με το ν. 3010/2002 (Α' 91), κατ' επίκληση των διατάξεων του οποίου, αλλά και σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 961/ΕΚ και 97/11/ΕΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκδόθηκε η κοινή υπουργική απόφαση ΗΠ. 15393/2332/5.8.2002 (Β' 1022). Με την τελευταία αυτή απόφαση οι σταθμοί βάσης και αναμετάδοσης κινητής τηλεφωνίας κατατάσσονται, ως ειδικά έργα, στα έργα της δεύτερης κατηγορίας.

8. Επειδή, η παρατεθείσα στην πέμπτη σκέψη εξουσιοδοτική διάταξη της περ. ζ της παρ. 5 του άρθρου 24α του ν. 2075/1992, ερμηνευόμενη ενόψει των πρακτεθεισών αρχών της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, και ανεξαρτήτως της υπάρξεως ή μη στο παρόν στάδιο επιστημονικής έρευνας οριστικών συμπερασμάτων και προτύπων για τις επιπτώσεις από την έκθεση ανθρώπων σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, επιβάλλει, κατά την έννοια της, την έκδοση της προβλεπόμενης στη διάταξη αυτή κανονιστικής αποφάσεως για τον καθορισμό των κατά την εκτίμηση της Διοικήσεως προσηκόντων μέτρων προφύλαξης του κοινού από την έκθεση στην ακτινοβολία αυτή. Πριν δε από την έκδοση της αποφάσεως αυτής, την οποία, ο ίδιος ο νομοθέτης προέβλεψε και η οποία εκδόθηκε πολύ μεταγενεστέρως, όπως έχει ήδη εκτεθεί, δεν ήταν δυνατή η χορήγηση αδειών για την εγκατάσταση κεραιών κινητής τηλεφωνίας, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα με την κρινόμενη αίτηση. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Σ. Ρίζος, Ν. Σκλίας, Δ. Πετρούλιας, Ν. Μαρκουλάκης και Αθ. Καραμιχαλέλης, με τη γνώμη των οποίων συντάχθηκε ο Πάρεδρος Β. Αραβαντινός, και ο οποίος υποστήριξαν τα εξής : Η εξουσιοδοτική διάταξη της περιπτ. ζ της παρ. 5 του

άρθρου 24α του ν. 2075/1992 δεν επιβάλλει στη Διοίκηση την υποχρέωση να εκδώσει την κανονιστική απόφαση για τον καθορισμό των μέτρων προφύλαξης του κοινού, ούτε συνάγεται από την πιο πάνω διάταξη ότι η έκδοση της κανονιστικής αυτής απόφασης αποτελεί προϋπόθεση για να χορηγήσει το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών άδειες για την εγκατάσταση κεραιών κινητής τηλεφωνίας, δεδομένου μάλιστα, ότι όπως επικαλείται η Διοίκηση και προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, προς το παρόν δεν υπάρχουν ούτε ευρέως αποδεκτές επιστημονικές μελέτες για τις επιπτώσεις από την έκθεση των ανθρώπων σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, ούτε οριστικά, αλλά πειραματικά, πρότυπα για τα ασφαλή όρια. Από την ως άνω διάταξη συνάγεται ότι, πριν από τη χορήγηση αδειών για την εγκατάσταση κεραιών κινητής τηλεφωνίας, η Διοίκηση οφείλει να ερευνά σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση εάν, ενόψει και των υφιστάμενων - πειραματικών προς το παρόν - προτύπων, διασφαλίζεται επαρκής προστασία από την έκθεση των ανθρώπων σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία.

9. Επειδή, από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων του ν. 2075/1992 και εκείνων του ν. 1650/1986 και της κοινής υπουργικής αποφάσεως 69269/5387/1990, που εφαρμόζονται στην παρούσα υπόθεση, ως εκ του χρόνου εκδόσεως των προσβαλλόμενων πράξεων, προκύπτει ότι η εγκατάσταση κεραιάς κινητής τηλεφωνίας, για την οποία απαιτείται η κατά το ν. 2075/1992 άδεια, υπάγεται στα έργα Β' κατηγορίας, για τα οποία θεσπίζεται υποχρέωση προηγούμενης εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Εξάλλου, κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, που εναρμονίζονται με τις αρχές της προφύλαξης και της πρόληψης όπως εκτίθεται σε προηγούμενη σκέψη, το πιο πάνω πλέγμα ρυθμίσεων του ν. 1650/1986 και της κ.υ.α. 69269/5387/1990 εφαρμόζεται για τα έργα, τα οποία αφορούν οι μνημονευθείσες διατάξεις του ν. 2075/1992, με τις οποίες ουδεμία εξαίρεση προβλέπεται από τις ρυθμίσεις αυτές, Επομένως υπάρχει εκ του νόμου υποχρέωση προηγούμενης εκτιμήσεως, κατά τη διαδικασία που θεσπίζεται με το ν. 1650/1986 και την πιο πάνω κοινή υπουργική απόφαση, των επιπτώσεων από την εγκατάσταση των κεραιών κινητής τηλεφωνίας στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, προκειμένου να χορηγηθεί η κατά το ν. 2075/1992 άδεια εγκατάστασης κεραιάς κινητής τηλεφωνίας. Εξάλλου, η τήρηση της διαδικασίας αυτής δεν καθίσταται περιττή και με την εκδοχή ότι πρέπει προηγουμένως να εκδοθεί η κατά την προηγούμενη σκέψη κανονιστική απόφαση για την εφαρμογή μέτρων προφύλαξης του κοινού, αλλά οι δύο ρυθμίσεις ισχύουν παράλληλα, δεδομένου ότι κατά την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον με την ως άνω διαδικασία, συνεκτιμάται και το διαφορετικό ζήτημα της επιδράσεως που μπορεί να ασκήσει στο φυσικό και οικιστικό περιβάλλον η εγκατάσταση κεραιάς σε ορισμένη θέση, ιδίως όταν η θέση αυτή ευρίσκεται εντός οικισμού ή γειτνιάζει με οικισμό. Μειοψήφησαν ο Πρόεδρος και οι Σύμβουλοι Γ. Παναγιωτόπουλος, Σ, Καραλής, Ε, Γαλανού, Σ. Ρίζος, Ν. Σκλίας, Δ. Πετρούλιας, Δ.

Μπριόλας, Ν. Μαρκουλάκης, Αθ. Καραμιχαλέλης και Α.Γ. Βώρος, με τη γνώμη των οποίων συντάχθηκαν οι Πάρεδροι και οι οποίοι υποστήριξαν τα εξής : Οι ειδικές διατάξεις του άρθρου 24α του ν. 2075/1992 προβλέπουν την έκδοση κανονιστικών αποφάσεων για τον καθορισμό μέτρων προφύλαξης του κοινού και επομένως κατά τη χορήγηση των αδειών για την εγκατάσταση κεραιάς κινητής τηλεφωνίας δεν εφαρμόζονται παραλλήλως οι διατάξεις του ν. 1650/1986, δεδομένου άλλωστε, ότι οι σταθμοί ραδιοεπικοινωνίας δεν περιλαμβάνονται στις δραστηριότητες και στα έργα του Παραρτήματος Ι της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ, για τα οποία επιβάλλεται υποχρέωση εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

10. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η προσβαλλόμενη άδεια για την εγκατάσταση κεραιάς κινητής τηλεφωνίας εκδόθηκε, αφού λήφθηκε υπόψη το από 9.12.1998 πόρισμα επιτροπής που συστήθηκε με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Επικοινωνίας και αφορά την εγκατάσταση κεραιάς τη παρεμβαίνουσας εταιρείας στην επίμαχη θέση. Στο πόρισμα αυτό αναφέρεται ως συμπέρασμα ότι : "η Επιτροπή θεωρεί ότι σε χώρους που είναι προσιτοί από το γενικό πληθυσμό η ένταση ακτινοβολίας του σταθμού είναι χαμηλότερη από τη στάθμη αναφοράς των 4,5 w/m² πταυ θέτει το πρότυπο ΕΛΟΤ ENV 50166/2". Σύμφωνα όμως με όσα εκτίθενται σε προηγούμενες σκέψεις, η άδεια αυτή είναι ακυρωτέα, κατά τον βασίμως προβαλλόμενο σχετικό λόγο, διότι εκδόθηκε χωρίς να έχει προηγηθεί η δημοσίευση της κ.υ.α. για τα μέτρα προφύλαξης του κοινού και η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για την επίμαχη εγκατάσταση. Εξάλλου, τα προβαλλόμενα από την παρεμβαίνουσα εταιρεία, ότι έχει υποβάλει την προβλεπόμενη στη μεταβατική ρύθμιση του αρ. 8 της τελικώς δημοσιευθείσης κ.υ.α. 53571/3839/2000 δήλωση συμμόρφωσης για την επίμαχη κεραιά, πρέπει να απορριφθούν, διότι η ως άνω κ.υ.α., η οποία, άλλωστε, είναι ελλιπής, διότι δεν περιέχει πρόβλεψη για ελάχιστες αποστάσεις από ευπαθείς ομάδες πληθυσμού (σχολεία, νοσοκομεία λ.χ.) και χρησιμοποιεί ως βάσεις για τους προτεινόμενους με αυτή περιορισμούς έκθεσης μόνον τις αποδεδειγμένες επιδράσεις από την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, έπρεπε πάντως να προηγηθεί της αδειάς, ενόψει της αρχής της προφύλαξης, σύμφωνα με όσα έχουν ήδη εκτεθεί.

11. Επειδή, μετά την ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, ακυρωτέα αποβαίνει και η πράξη της Διευθύνσεως Πολεοδομίας για την έγκριση των αναγκαίων δομικών κατασκευών, διότι απώλεσε το νόμιμο έρεισμά της.

12. Επειδή, κατόπιν τούτων, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να απορριφθεί η παρέμβαση.

Δια ταύτα

Δέχεται την αίτηση.

Ακυρώνει α) την υπ' αριθ. 79800/B/7745/24.12.1998 απόφαση του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Τεχνικής και Ελέγχου Επικοινωνιών του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών και β) την υπ' αριθ. 16444/1901/13.1.1999 πράξη της Διεύθυνσης Πολεοδομίας Αθηνών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αθηνών - Πειραιώς, σύμφωνα με το σκεπτικό.

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου.

Απορρίπτει την παρέμβαση και

Επιβάλλει, συμμέτρως, σε βάρος του Δημοσίου και της παρεμβαίνουσας εταιρείας τη δικαστική δαπάνη των αιτούντων, που ανέρχεται σε επτακόσια εξήντα (760) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 24 Σεπτεμβρίου 2004 και 11 Φεβρουαρίου 2005 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 25ης Απριλίου

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ**ΑΠΔ 53/2004**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Επεξεργασία προσωπικών δεδομένων - Ελευθεροτυπία - Αρχή αναλογικότητας -.

Η κατοχυρωμένη από το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ ελευθερία του τύπου δεν αποκλείει την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ευαίσθητων ή μη. Οι διατάξεις του ν. 2472/1997 καταλαμβάνουν και τις εκπομπές των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών, καθώς και τις δημοσιογραφικές δραστηριότητες στο σύνολό τους, όταν με αυτές διενεργείται ταυτόχρονα και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Όταν στο πλαίσιο δημοσιογραφικής δραστηριότητας προσβάλλονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εκτός των ορίων που με βάση την αρχή της αναλογικότητας θεσπίζει ο Ν. 2472/1997, υπάρχει παραβίαση του νόμου αυτού και επιβάλλονται οι προβλεπόμενες κυρώσεις, χωρίς να τίθεται ζήτημα παραβίασης της ελευθερίας του τύπου.

ΚΕΙΜΕΝΟ*ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡ. 53/2004*

Η Αρχή, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία του φακέλου, την ακρόαση του υπεύθυνου του τηλεοπτικού σταθμού και την εν γένει συζήτηση της υπόθεσης

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

1. Το κείμενο της αγωγής, που δημοσιεύθηκε αυτούσιο στο φύλλο της εφημερίδας περιέχει προσωπικά δεδομένα της καταγγέλλουσας και, ειδικότερα, πληροφορίες για μνηστεία που είχε συνάψει και η οποία λύθηκε, καθώς και για τη ψυχική της υγεία. Η πληροφορία αυτή αφορά την ερωτική ζωή και την υγεία και, κατά συνέπεια, ανήκει στην κατηγορία των προσωπικών δεδομένων με ευαίσθητο χαρακτήρα (άρθρο 2 περιπτ. β του Ν.2472/1997).

2. Κατά το άρθρο 7 παρ.1 του Ν.2472/1997, "απαγορεύεται η συλλογή και επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων". Η επεξεργασία αυτή κατ' εξαίρεση επιτρέπεται , ύστερα από άδεια της Αρχής, είτε με την έγγραφη, ρητή και

ελεύθερη συγκατάθεση του προσώπου, είτε αν συντρέχει μία από τις περιοριστικά αναφερόμενες περιπτώσεις στην παρ.2 του άρθρου 7. Μία από τις περιπτώσεις αυτές είναι και η ενάσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος (περιπτ. ζ), εφόσον, όμως, πρόκειται για επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων "δημόσιων προσώπων" που συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων.

3. Κατά το άρθρο 9Α εδ. α' του Συντάγματος "καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει". Η προστασία των προσωπικών δεδομένων εντάσσεται εξάλλου στο πλαίσιο της κατοχύρωσης της ιδιωτικής ζωής, που καθιερώνεται με το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).

4. Το άρθρο 14 παρ.1 και 2 του Συντάγματος κατοχυρώνει την ελευθερία έκφρασης και την ελευθερία του τύπου. Αντίστοιχα, οι θεμελιώδεις αυτές ελευθερίες για μια δημοκρατική κοινωνία κατοχυρώνονται από το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Είναι γεγονός, ότι συχνά η ενάσκηση των ελευθεριών αυτών μπορεί να θέτει σε κίνδυνο την ιδιωτική ζωή και, ειδικότερα, τα προσωπικά δεδομένα. Η εξασφάλιση της ελευθερίας έκφρασης και, συνακόλουθα, και του τύπου δικαιολογεί αποκλίσεις από την προστασία των προσωπικών δεδομένων, αλλά μόνο εντός των ορίων που καθορίζονται από την αρχή της αναλογικότητας (Βλ. Recommendation 1/97, της Επιτροπής της Ε.Ε.). Η αρχή της αναλογικότητας στο ζήτημα αυτό καθιερώνεται από το άρθρο 9 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ, κατά το οποίο "για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται αποκλειστικώς για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή στο πλαίσιο καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης, τα κράτη μέλη προβλέπουν τις εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου IV και του κεφαλαίου VI μόνο στο βαθμό που είναι αναγκαίες, ώστε το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής να συμβιβάζεται με τους κανόνες που διέπουν την ελευθερία έκφρασης".

5. Ο νόμος 2472/1997, ακολουθώντας την αρχή της αναλογικότητας, εισάγει την εξαίρεση του άρθρου 7 παρ.2 περιπτ.ζ, προκειμένου για ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, ενώ για τα προσωπικά δεδομένα που στερούνται ευαίσθητου χαρακτήρα ισχύει το άρθρο 5 παρ.2 περιπτ.ε, που συγκεκριμενοποιεί την αρχή αυτή.

6. Σύμφωνα με τα παραπάνω, η κατοχυρωμένη από το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ ελευθερία του τύπου δεν αποκλείει την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ευαίσθητων ή μη (βλ. ΣτΕ 3545/2002, κατά την οποία "οι διατάξεις του ν.2472/1997 καταλαμβάνουν και τις εκπομπές των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών ,

καθώς και τις δημοσιογραφικές δραστηριότητες στο σύνολό τους, όταν με αυτές διενεργείται ταυτόχρονα και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα". Κατά συνέπεια, όταν στο πλαίσιο δημοσιογραφικής δραστηριότητας προσβάλλονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εκτός των ορίων που με βάση την αρχή της αναλογικότητας θεσπίζει ο Ν.2472/1997, υπάρχει παραβίαση του νόμου αυτού και επιβάλλονται οι προβλεπόμενες κυρώσεις, χωρίς να τίθεται ζήτημα παραβίασης της ελευθερίας του τύπου (βλ. ΣτΕ 3545/2002, όπ.παρ.).

7. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, η εφημερίδα δημοσιεύοντας αυτολεξεί το κείμενο αγωγής της προσφεύγουσας με αναφορά του ονόματός της, επεξεργάστηκε (συνέλεξε και ανακοίνωσε) προσωπικά της δεδομένα, μεταξύ των οποίων και πληροφορίες για την ερωτική της ζωή και τη ψυχική της υγεία. Κατά συνέπεια, προέβη σε επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων. Η επεξεργασία αυτή είναι παράνομη, αφού δεν συντρέχει καμιά από τις εξαιρέσεις του άρθρου 7 παρ.2 του Ν.2472/1997. Ειδικότερα, δεν συντρέχει η περίπτωση ζ, αφού είναι προφανές ότι η προσφεύγουσα δεν αποτελεί "δημόσιο πρόσωπο", κατά την έννοια της διάταξης αυτής. Αλλά και η επεξεργασία των λοιπών προσωπικών δεδομένων της προσφεύγουσας, τα οποία δεν έχουν ευαίσθητο χαρακτήρα, είναι επίσης παράνομη, αφού δεν συντρέχουν οι όροι του άρθρου 5 παρ.2 περιπτ.ε του Ν.2472/1997, κατά το οποίο "Η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες τους". Η ενημέρωση του κοινού για ένα προσωπικό θέμα της καταγγέλλουσας, η οποία δεν είναι "δημόσιο πρόσωπο", δεν υπερέχει της πληροφορικής της αυτοδιάθεσης, δεδομένου μάλιστα ότι τα αναφερθέντα προσωπικά δεδομένα, ακόμη και εκείνα που δεν έχουν ευαίσθητο χαρακτήρα, θίγουν καίρια την ιδιωτική της ζωή.

8. Εξάλλου, ο τηλεοπτικός σταθμός, ανακοινώνοντας στο πλαίσιο τηλεοπτικής συζήτησης στοιχεία της αγωγής της καταγγέλλουσας, όπως αυτά είχαν δημοσιευθεί στην εφημερίδα, απλώς αναπαρήγαγε το δημοσίευμα αυτό από συγκεκριμένο φύλλο εφημερίδας το οποίο, ως προορισμένο για κυκλοφορία ως διανεμόμενο φύλλο, δεν αποτελεί αρχείο, και κατά συνέπεια, ανεξαρτήτως του αν εθίγη ή όχι η προσωπικότητα του υποκειμένου των προσωπικών δεδομένων, δεν παραβίασε το νόμο 2472/1997.

Στο μέτρο ωστόσο που περιλαμβάνονται τα παρανόμως συλλεγόμενα κατά τα ανωτέρω προαναφερόμενα στοιχεία στο αρχείο που σχηματίστηκε από την κασέτα της εκπομπής, υπάρχει επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ν.2472/97. Η επεξεργασία αυτή δεν είναι καταρχάς

παράνομη, εφόσον η διατήρηση της κασέτας για ένα τρίμηνο επιβάλλεται από σχετικό νόμο (άρθρο 3 Ν.2328/95). Σε κάθε περίπτωση όμως είναι παράνομη η αναμετάδοση του ρεπορτάζ κατά το μέρος που στηρίζεται σε προσωπικά δεδομένα τα οποία είχαν συλλεγεί κατά παράβαση των διατάξεων του ν.2472/97.

Ενόψει της βαρύτητας της πράξης που αποδείχθηκε και της προσβολής που επήλθε από αυτή στο υποκείμενο δηλ. στην καταγγέλλουσα, η Αρχή κρίνει ομόφωνα ότι πρέπει να επιβληθούν στον υπεύθυνο της επεξεργασίας οι προβλεπόμενες στο άρθρο 21 παρ.1 εδαφ. β του ν.2472/97 κυρώσεις που αναφέρονται στο διατακτικό, οι οποίες κρίνονται ανάλογες με τη βαρύτητα της παράβασης.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

1. Επιβάλλει στον υπεύθυνο επεξεργασίας της εφημερίδας πρόστιμο 30.000 ευρώ, για παραβίαση των άρθρων 2 περιπτ. α και β, 5 και 7 του Ν.2472/1997.

2. Διατάσσει τη διαγραφή των επίδικων δεδομένων από το αρχείο της εφημερίδας με την έννοια απαγόρευσης της αναδημοσίευσης του φύλλου της, ειδικώς και μόνο με το περιεχόμενο αυτό.

3. Απαγορεύει στον υπεύθυνο επεξεργασίας του τηλεοπτικού σταθμού να αναμεταδώσει το επίμαχο ρεπορτάζ με το περιεχόμενο αυτό.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ

Απόφαση, Τμ.Αναστολών, ΣΤΕ 158/2004

Περίληψη

Οικονομική ελευθερία – απαγόρευση διενέργειας παιγνίων – Αρχή αναλογικότητας

Αντίκειται στην κατοχυρούμενη από το Σύνταγμα οικονομική ελευθερία του αιτούντος ως εκμεταλλευομένου καταστήματα προσφοράς υπηρεσιών διαδικτύου, τόσο η απαγόρευση διενέργειας παιγνίων του άρθρου 3 του ν.3037/2002 όσο και η προσβαλλόμενη κανονιστική ρύθμιση της κοινής υπουργικής απόφασης με την οποία εξειδικεύεται η νομοθετική αυτή ρύθμιση και ορίζεται ειδικότερα ότι, προκειμένου περί ηλεκτρονικών υπολογιστών εγκατεστημένων σε καταστήματα προσφοράς υπηρεσιών διαδικτύου, «δεν επιτρέπεται η διεξαγωγή παιγνίων σε Internet ή Internet sites που διαθέτουν παίγνια», καθόσον η απαγόρευση αυτή καταλαμβάνει και τη διενέργεια ψυχαγωγικών τεχνικών παιγνίων. Προδήλως βάσιμος ο λόγος ακυρώσεως ότι με την προσβαλλόμενη ρύθμιση της κοινής υπουργικής απόφασης που επιβάλλει τη λειτουργία της επιχειρήσεως σε ισόγειο χώρο, εισάγεται, κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας, ανεπίτρεπτος περιορισμός στην οικονομική ελευθερία του αιτούντος ο οποίος είχε θέσει σε λειτουργία ήδη προ της ενάρξεως της ισχύος της προσβαλλομένης καταστήματα προσφοράς υπηρεσιών διαδικτύου σε άλλους, πλην των ισογείων, χώρους οικοδομών.

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΠρωτΑθ 17115/1988 (Ασφ.Μ..)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σε κινηματογραφική ταινία με τίτλο «Ο τελευταίος Πειρασμός» ο Χριστός παρουσιάζεται με ανθρώπινες ιδιότητες και επιθυμίες. Μεταξύ άλλων, παρουσιάζεται να έχει ερωτικές επιθυμίες, κάτι που ξεσηκώνει θύελλα διαμαρτυριών από την πλευρά της εκκλησίας, εκκλησιαστικών οργανώσεων και πλήθους πιστών. Από την άλλη, καλλιτέχνες, ιδιοκτήτες κινηματογραφικών αιθουσών και εταιριών διανομής ταινιών, καθώς και ολόκληρος ο σκεπτόμενος κόσμος, υποστηρίζουν ότι η ταινία και οι συγκεκριμένες σκηνές της προστατεύονται από την ελευθερία της τέχνης, επισημαίνουν δε, ότι η τέχνη αποσκοπούσε στο να προκαλεί και να «σοκάρει». Με αίτηση ασφαλιστικών μέτρων επιδιώκεται η απαγόρευση της προβολής της ταινίας. Οι αιτούντες ισχυρίζονται ότι η προβολή της ταινίας και ιδιαίτερα ορισμένων σκηνών προσβάλλει τη χριστιανική θρησκεία, δηλαδή τη θρησκευτική τους πίστη ως χριστιανών και κατά συνέπεια την προσωπικότητά τους.

ΔΙΑΤΑΚΤΙΚΟ

Κι' αυτά, έστω και αν, στη συγκεκριμένη περίπτωση, κίνητρο του δημιουργού υπήρξε η καλλιτεχνική δημιουργία, που προστατεύεται συνταγματικά, όχι όμως πέρα από το όριο προσβολής άλλου εννόμου αγαθού, όπως το θρησκευτικό συναίσθημα των άλλων που, ως επί μέρους εκδήλωση της θρησκευτικής ελευθερίας εξίσου προστατεύεται (βλ. Γ. Κρίππας, Π.Χ. ΚΕ', 459 επ., 464) βρίσκονται έξω από τα πλαίσια προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων, της πνευματικής ελευθερίας, της οικονομικής ελευθερίας αλλά και της θρησκευτικής ελευθερίας, αφού δεν περιορίζονται σε επί μέρους δογματικές παρεκκλίσεις, εν σχέσει με τα δόγματα της χριστιανικής θρησκείας και ειδικά στην εμφάνιση ενός «ανθρωπινότερου» Χριστού, αφού και μ' αυτή την εκδοχή ο Χριστός διακωμωδείται και χλευάζεται, αντιστρατεύονται προς τα χρηστά ήθη, που εκπηγάζουν απ' τις θεμελιώδεις πολιτειακές, κοινωνικές, οικονομικές και ηθικές αρχές και αντιλήψεις που κυριαρχούν στην Ελληνική πολιτεία και αντιπροσωπεύουν την περί του πρέποντος λαϊκή συνείδηση, και επιπλέον προφανώς αντίκεινται στον κοινωνικό και οικονομικό σκοπό του ασκουμένου από την καθής δικαιώματος, που κι' αυτό δεν επιτρέπεται, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 25 παρ. 3 Σ, 281 ΑΚ.

“Έτσι, πιθανολογείται, ότι δεν υπάρχει προστατεύσιμο δικαίωμα της καθής, που θα μπορούσε να τεθεί ως αντιμέτωπο του προσβαλλόμενου δικαιώματος της προσωπικότητας των αιτούντων, έκφανση του οποίου αποτελεί το θρησκευτικό τους συναίσθημα, που προσβάλλεται. Επομένως, ενόψει του ότι πιθανολογείται και κατεπείγουσα περίπτωση, λόγω της φύσεως του προστατευτέου δικαιώματος, πέραν των έντονων διαμαρτυριών και εκδηλώσεων κατά της προσβολής της επίδικης κινηματογραφικής ταινίας, συντρέχει περίπτωση προσωρινής δικαστικής προστασίας των αιτούντων φυσικών προσώπων, με τα ενδεικμένα κατά τα οριζόμενα στο διατακτικό, ασφαλιστικά μέτρα. Κατ’ακολουθίαν, πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η αίτηση και οι υπέρ των αιτούντων πρόσθετες παρεμβάσεις των φυσικών προσώπων, και να απορριφθούν οι υπέρ της καθής πρόσθετες παρεμβάσεις. Τα δικαστικά έξοδα πρέπει να συμψηφιστούν, γιατί υπήρχε εύλογη αμφιβολία ως προς την έκβαση της δίκης (άρθ. 179 ΚΠολΔ).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όταν αναφερόμαστε στην κοινωνική ελευθερία μέσα στην οποία υπάγεται και η ατομική έχουμε στο νου τα περιθώρια που υπάρχουν μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο για το άτομο να ολοκληρωθεί, δηλαδή κατά πόσο μπορεί το μεμονωμένο άτομο να αναπτύξει την προσωπικότητά του στο κοινωνικό σύνολο χωρίς να έρθει σε αντιπαράθεση προς αυτό, ή διαφορετικά αν επιτρέπει η κοινωνική διαβίωση κάτι τέτοιο στο ξεχωριστό άτομο.

Μέσα στην κοινωνία υπάρχει κάποια στέρηση της απεριόριστης δράσης του ατόμου. Αναιρεί δηλαδή η κοινωνία την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας; Όχι βέβαια. Η κοινωνική οργάνωση αποτελεί τον ελάχιστο όρο, την αναγκαία εκείνη συνθήκη που μόνο και μόνο μέσα σε αυτή είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί η ποιοτικά καλύτερη σύλληψη της ελευθερίας του ανθρώπου. Δηλαδή η ύπαρξη της κοινωνίας αποτελεί μίαν αναγκαιότητα.

Συμπερασματικά λοιπόν ανάπτυξη της προσωπικότητας και δικαιώματα των άλλων δεν έρχονται σε αντιπαράθεση αλλά η ανάπτυξη της προσωπικότητας πραγματώνεται, πλουτίζεται, μετουσιώνεται μέσα στην κοινωνία. Για να γίνεται όμως ολόπλευρη αξιοποίησή της από τα μέλη ενός συνόλου, πρέπει να προσδιορίζεται η κοινωνική αναγκαιότητά της κάθε φορά.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

1.Ελληνική

Οι τρεις γενικές ρήτρες του άρθρου 5 παρ. 1: η νομιμότητα, η χρηστότητα και τα δικαιώματα των άλλων, οριοθετούν και προσδιορίζουν την άσκηση όλων των συνταγματικών δικαιωμάτων και συνεπώς κάθε ανθρώπινη συμπεριφορά. Ειδικότερα, ο σεβασμός των δικαιωμάτων των άλλων αποτελεί αυτονόητη αρχή για το κοινωνικό βίο.

Παρόλα αυτά, προσβάλλονται συχνά τα δικαιωμάτων των άλλων και δημιουργούνται έτσι πραγματικές συγκρούσεις. Έργο του δικαστή σ' αυτή την περίπτωση είναι να διαπιστώσει την προσβολή, να εντοπίσει επιτιθέμενο και αμυνόμενο, να εφαρμόσει τις σωστές μεθόδους και να άρει τελικά τη σύγκρουση.

2.Αγγλική

The three general terms of the contract of the article 5 par.1: the legitimacy, the uprightness and the other's rights, set the limits and define the exercise of all the constitutional rights and, therefore, each human behavior. More particularly, the respect of the other's rights constitutes an obvious beginning for the social life.

However, the other's rights are infringed often and thus real conflicts are created. The judge's work, in this situation, is to ascertain the assault, to detect the attacker and the defender, to put into practice the right methods and eventually to abolish the conflict.

3.Γαλλική

Les trois clauses générales de l'article 5 par.1 : la légitimité, la moralité, les droits des autres mettent les limites et détermine l'exercice de tous les droits constitutionnels et par conséquent chaque comportement humain. Plus particulièrement, le respect des droits des autres constituent le principe évident pour la vie social.

Pourtant, les droits des autres souvent s'attendent et se créent ainsi des conflits réels. En ce cas, l'affaire du juge est de constater l'atteint, de localiser qui s'attaque et qui se défend, d'appliquer les méthodes correctes et finalement d'abolir le conflit.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Γεωργιάδης Απ.Σ, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, τρίτη έκδοση 2002, εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα
- Δαγτόγλου Π.Δ, Ατομικά Δικαιώματα, δεύτερη αναθεωρημένη έκδοση 2005, εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα
- Δημητρόπουλος Α.Γ, Συνταγματικά Δικαιώματα, γενικό μέρος-σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Γ'-Ημίτομος 1, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2005
- Δημητρόπουλος Α.Γ, Συνταγματικά Δικαιώματα, ειδικό μέρος:Μητρικά Δικαιώματα- Φυσική Υπόσταση, σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Γ'-Τεύχος 2, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2007
- Δημητρόπουλος Α.Γ, Εφαρμογές Συνταγματικού Δικαίου 2- Συνταγματικά Δικαιώματα, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2007
- Ινστιτούτο Συνταγματικών Ερευνών, Κείμενα Δημοσίου Δικαίου 4, επιμέλεια Γ.Κασιμάτης: Το Σύνταγμα της Ελλάδας και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα 2001
- Ιστορία της Δυτικής φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, επιμέλεια Anthony Kenny, μετάφραση Δέσποινα Ρισσάκη, εκδόσεις Νεφέλη 2005
- Μάνεσης Αρ., Συνταγματικά Δικαιώματα, α' ατομικές ελευθερίες, δ' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα Θεσσαλονίκης
- Παπαϊωάννου Ζωή, Φάκελοι Διοικητικού Δικαίου για το μάθημα των Εφαρμογών Δημοσίου Δικαίου, α' κλιμάκιο

- Σπυριδάκης Ι, Αστικός Κώδικας και εισαγωγικός νόμος, κριτική έκδοση 2003, εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα
- Χρυσόγονος Κώστας, , Ατομικά Και Κοινωνικά Δικαιώματα,δεύτερη έκδοση αναθεωρημένη και συμπληρωμένη, εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα 2002

2.ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ

- Διαδικτυακός τόπος δικηγορικού συλλόγου Αθηνών : www.dsa.gr
- Κέντρο Συνταγματικών Ερευνών: www.law.uoa.gr/~adimitrop/

Εξώφυλλο: Marc Chagall, “ Liberation”, 1952, λάδι σε καμβά, 168x88 cm, Paris, Musée national d’ art moderne